

Rasmda tabiatning qanday obyektlarini ko'rish mumkin? Ulardan qaysi biri jonli tabiatga, qaysi biri jonsiz tabiatga tegishli?

1. Biz tabiat haqida nimalarni bilamiz?

Bizning atrofimizni o'rab turgan va inson qo'li bilan yaratilmagan hamma narsa tabiat deyiladi. Jonivorlar va o'simliklar, havo va suv, tog'lar va toshlar, Quyosh va Oy – hammasi tabiatga kiradi.

Butun tabiat jonli va jonsiz tabiatga bo'linadi. Jonli tabiat obyektlari o'sish, rivojlanish, nafas olish, oziqlanish, harakatlanish va nasl qoldirish xususiyatlari bilan jonsiz tabiat obyektlaridan farq qiladi. Ko'pincha, jonli tabiat obyektlari organizmlar deb ataladi.

1-topshiriq.

Jonli va jonsiz tabiat obyektlariga misollar keltiring.

2. Jonli va jonsiz tabiat o'rtasidagi bog'liqlik

Jonli va jonsiz tabiat bir-biri bilan uzviy bog'langan. Har qanday organizm o'z yashash muhitiga moslashgan. Masalan, burgutlarning keng qanotlari ularga havo oqimlarida uchishga, o'tkir ko'zlari esa o'ljani qidirishga yordam beradi. Baliqlar suvda erigan kislorodni olish uchun jabralaridan foydalanadilar. Sovuq iqlim sharoitida yashovchi hayvonlarning terilari qalin jun bilan yoki teriosti qalin yog' qatlami bilan qoplangan bo'ladi.

Barcha jonli organizmlar oziqlanadilar va nafas oladilar. Ularga nafas olishlari uchun havo, oziqlanishlari uchun esa oziq moddalar va suv kerak bo'ladi. O'simliklar oziq moddalarni havodan, suvdan va yerdan oladilar, quyosh nurlari yordamida ularni oqsillarga, yog' va uglevodlarga aylantiradilar. Hayvonlar o'zlariga kerakli oziq moddalarni boshqa tirik organizmlardan oladilar.

2-topshiriq.

O'simlik o'sishi uchun nimalar kerak? Kiyik hamda yo'lbars yashashi uchun-chi?

Oziqlanish zanjiri nima ekanini eslang. Ushbu zanjir nimani anglatishini o'ylab ko'ring.

o't → chigirtka → qurbaqa → ilon → burgut

Bu zanjirda chigirtkani nima bilan almashtirish mumkin?